

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMLERİNDE UŞAK'TA HALICILIK VE TARAK İSYANI

*Sadiye TUTSAK**

A. Uşak'ta Halıcılık

Orta Asya kökenli olan Uşak halıcılığının gelişmesi ve ekonomik sahada önem kazanması XVI. yüzyıla kadar inmektedir. İstanbul camilerine ve saraylarına konulmak gayesiyle Uşak'a halı siparişi yapılması, kazada halıcılığı canlandırdı¹. Bu halıların güzelliği, İzmir'de Türklerden başka İngilizleri de cezbetmeye başladı. Önceleri İzmir'den fazla halı satın almayan İngilizler, XVI. yüzyıl sonlarına doğru sömürgelerini genişletmesiyle halı alımlarını artırdılar. İngilizlerden sonra Hollanda, Avusturya ve Almanya, tüccarları vasıtasıyla İzmir'den sarayları ve kiliseleri için İzmir halısı² olarak nam salan Uşak halılarını ithal ettiler. XIX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar Uşak halılarını seccade antikacıları ve Avrupa'nın zengin aileleri satın alıyorlardı. Bu yıllardan sonra, artık Avrupa'nın orta halli aileleri de Uşak halılarına sahip olabilmekteydi.

XVIII. yüzyılın sonlarıyla XIX. yüzyılda Uşak'ta halıcılık altın devrini yaşadı. Şehir halkı, bilhassa kadınlar siparişleri yetiştirebilmek için tezgahlarının başlarında gece gündüz çalıştılar. Buna rağmen verilen

* Yrd.Doç.Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesi.

¹ Samuk, Gonca. Tarihte Uşak Halıları, **Kaynaklar**, 3,1984, s.40.

² Uşak'ta dokunan halılar, XVI. yüzyıldan itibaren fasıllı da olsa Batı Anadolu'da bir ticaret merkezi olarak yükselen İzmir'e gönderilmesinden dolayı "İzmir Halısı" olarak tanınmıştır. bkz. Cuinet, Vital. **La Turquie D'Asie**, C.II, Paris, 1894, s.215; Halı fabrikası sahibi olan Hacı Ali Efendi, Uşak'ta dokunan her cins ve çeşitten halı ve seccadeleri diğer yerlerde satılanlardan % 20 tenzilatlı satmak için 1860'lı yıllarda İstanbul'da Mercan Karakol bitişiğinde bir numune mağazası açtı. Mağazada istenilen halı ve seccade bulunamadığı zaman İzmir'den getirilmesi, Uşak'ta dokunan halıların çıkış noktasının İzmir limanı olduğu konusunda kuşkuya yer bırakmamaktadır. Bkz: **Ruzname-yi Ceride-i Havadis**, sayı 224, 18 Rebiülevvel 1278.

siparişler yetiştirilemiyordu¹. XIX. yüzyılda Türk halıcılığı, özellikle de Uşak halıcılığı ticari bakımdan önemli gelişmeler kaydederken zanatı yönünden talihsizlik yaşayacaktır. Daha öncelerden beliren Uşak halıcılığının doğal yapısındaki bozulma, bu yüzyılda aşırı derecede fazlalaştı. Ticaret erbabları, halıcılığı kolay yoldan para kazanma malzemesi olarak görmeye başladı².

Osmanlı Devleti, Uşak'ta halıcılığın daha da gelişmesi için XIX. yüzyılda para yardımında bulundu. Padişah, Kütahya Sancağı'na bağlı olan Uşak ve Gediz kazalarında imâl edilen halı ve kaliçelerin³ üretimini arttırmak amacıyla Temmuz 1852'de bir irâde çıkardı. Bu irâde ile Uşaklı Hacı Mehmet Ağa'ya 800, Gedizli Hacı Ahmet Ağa'ya 500 kese⁴ para yardımı yapıldı⁵. Daha sonraki yıllarda da hazineden Uşak ve Gediz'e "sermaye" verildiği bir tezkirede ifade edilmektedir⁶. Osmanlı Devleti'nin Uşak'taki halıcılığa sermaye yardımında bulunması yanısıra, Avrupalı halı tüccarları da bu işe önemli ölçüde sermayelerini bağladı. 1864 yılında P. De Andrea, Habif De Polako ve T.A. Spartalı isimli üç İngiliz Uşak'ta halı ticarethanesi kurdular. Bu şirket, Uşak ve çevresine iplik ve model vererek halı dokuttu. Aynı zamanda iplik eğirme, boyama gibi çalışmaları yürütüyordu. Uşak'tan Avrupa'ya halı ihracı bu şirket tarafından gerçekleştirildi⁷.

İngilizlerin Uşak'ta dokunan halılara büyük ilgi göstermesi sebebiyle burada üretilen halıları taklit etmek isteyen birkaç İngiliz sanayicisi 1893 yılında Uşak kasabasına geldi. Halıcılıkta hünerli olan dört kişiyi, çok maaş vereceklerine inandırarak İngiltere'ye götürdüler⁸. Bu hadise, XIX.

¹ Atalay, Besim. **Türk Halıcılığı ve Uşak Halıları**, Türkiye İş Bankası Yayınları, 1967, s.5-22, 25, 43-44; Samuk. *a.g.m.*, s.40.

² Sönmez, Zeki, Batı Anadolu Türk Halıcılığının 19. Yüzyıldaki Durumu, **Türk Dünyası Araştırmaları**, Türk Halıları Özel Sayısı, 32,1984, s.95.

³ Kaliçe: "Küçük halı, seccade yerine kullanılır bir tabirdir" Bkz. Pakalın, Mehmet Zeki, **Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C.II, İstanbul 1893, s. 151.

⁴ Kese: "İkinci Sultan Mahmut zamanında altılıklar ile beşlikler, yüzlükler, ellilikler sayılıp verilir. Yirmilikler, onluklar ise sayılmaktaki zorluklardan dolayı yirmilikten bin, onluktan iki bin adedi bir keseye konulup öylece beş yüz guruş üzerinden alınıp verilir". Bkz. Pakalın, *a.g.e.*, II, s.28.

⁵ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)*, Mektebi Kalemî Meclis-i Vala (A.MKT MVL) 16/151; Mektubi Kalemî (A.MKT), 200/11.

⁶ BOA, Amedi Kalemî (A.AML), 30-91.

⁷ Sönmez, *a.g.m.*, s.98-100.

⁸ *Hizmet*, 27 Kanun-ı Evvel 1893.

yüzyılın sonlarında İngiltere’de Uşak halıcılığına gösterilen ilginin en bariz misalidir.

Sel, yangın, çığ vb. büyük doğal felaketler yaşayan bir yöre halkının sosyal ve ekonomik açıdan pek çok sıkıntıyla karşı karşıya kaldığı bilinmektedir. 1895 yılında çıkan bir büyük yangında Uşak felakete uğradı. Kasabanın beşde dördü yandı. Evsiz kalan halkın birçoğu bu sıralarda çadır ve barakalarda kalıyordu. Yangın öncesinde kasaba halkı “beşbin küsur hâne”de oturuyordu. Bu evlerin bazılarında birer ikişer, bazılarında dörder beşer halı tezgahı vardı. Uşak halkının kadın erkek, çoluk çocuk, hepsi dokumacılığı biliyordu. Yangından sonra evsiz kalan halkın civar kasabalara iskân edilmesi düşünüldü. Halkı, dokumacılıktan gelir temin edebilmeleri için fakir olan Gediz ve Simav kazalarına yerleştirilecektir¹. Bu yangın Uşak kasabasındaki halıcılığı olumsuz yönde etkilemiş olsa gerek.

XX. yüzyıl başlarında Uşak kasabasının nüfusu 15.000 civarındadır. Bu nüfusun hemen hemen tamamı halıcılıkla uğraşıyordu. Bu yıllarda 2000 halı tezgahında 8000 kadar kız işçi çalışıyordu. Bu işçilerin 1000’i Gediz, Simav, Eşme kazalarından ve Uşak’ın etraf köylerinden geliyordu. Kasabadaki 2000 halı tezgahından 1200’ü aralıksız kalıçe dokuyordu. Geriye kalan 800 tezgahın bir kısmında bazen kalıçe, bazen de kilim imâl ediliyordu. Bazı zamanlarda bu tezgahların bir kısmı boş kalabiliyordu².

Uşak halıcılığı bu dönemde bir kısır döngü içinde olsa da Kula, Demirci, Gördes, Isparta, Burdur ve diğer yerlerin halılarında hem ipliklerin boyanmasında hem de dokunmasında kat kat daha üstündü. 1900 yılında Paris’te açılan halı sergisinde Uşak halısının birincilik kazanması bunu ispatlamaktadır³.

XX. yüzyılın başlarından itibaren Uşak’ta halıcılık büyük ölçüde darbe yedi. 23 Şubat 1909 tarihinde kasabanın Karaağaç, Hacı Hasan, Sabah, Cuma, Burhan Fakih, Ermeni, Rum, İslice, Mecidiye, Hamidiye, Hacı Hızır, Kamer Mahallesi muhtarlarının Dahiliye Nezareti’ne çektikleri telgrafın muhteviyatı bu konuya açıklık getirmektedir. Uşak’ta halı dokuyan kadınlardan temettü vergisinin (kazanç vergisi) alınmamasını isteyen muhtarlar, buna gerekçe olarak “halıcılık sanayi-yi nefisesine dest-i icâbının beş on seneden berü urmuş olduğu darbeye hükûmet-i sâbikanın bi-kaydâne bakması yüzünden inkıraza ve halı amelelerine yalnız tâife-yi nisânın ücret-i

¹ BOA, Yıldız Münevvi Mâruzât Evrakı (Y.Mtv) 120/30; BOA, Y.Mtv 104/41.

² Ahenk, 22 Mayıs 1901.

³ Aynı Yer.

nesciyesi olan yevmiye altmış para kalub başka ticâret-i umûmiyesinin yabancı ellere inhisâr sûretiyle geçmesi” şeklinde ifade edilmektedir. Ticaretin yabancılar tarafından yürütülmesi yüzünden kasaba halkı fakirleşmiştir. Kasabanın bir kısmında kadınlar evlerinde bir tezgah kurarak seccade ve oda mefruşatı dokumuşlardır. Kasabanın diğer kadınları da evlerinde bir tezgahta 60 para ücretle komşu iki üç kadının vasıtasıyla halı tüccarlarına imalatta bulunurdu. Kıt kanaat bu kadınların tezgahlarına devlet “dârü’z-zâiye” ve “imâlâthâne” adı vererek ticarethane kabul etti. On beş yaşından yukarı kadınlardan temettü vergisi tarh edilmesini emretti. Önceden sadece erkeklerden alınan bu verginin kadınlara da uygulanmak istenmesi halkı ekonomik bakımdan zor durumda bıraktı. Devlet, muhtarların bu itiraz telgrafına rağmen kadınlardan alınacak temettü vergisinden vazgeçmedi. Dolayısıyla bu durum Uşak halıcılığına olumsuz bir şekilde yansdı¹.

I. Dünya Savaşı’na kadar Uşak halılarının İzmir limanından dış ülkelere ihracı sürdü. Ancak, savaşın patlak vermesinden sonra Uşak halı dokumacılığı büyük ölçüde sekteye uğradı. Dolayısıyla İzmir limanından ihraacatı da durdu². Dönemin bütün olumsuz şartlarına rağmen halk, yörede halıcılık faaliyetlerini kendi çapında, binbir zahmetle sürdürmeye çalışmıştır. 1915 yılına ait bir belge bunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu belgede, Uşak kazasına bağlı Sivaslı ve Karahallı nahiyelerinin Çivril kazasına bağlanması istenmiştir. Buna karşı çıkan Karahallı ve Sivaslı nahiyeleri, Dahiliye Nezaretine gönderdikleri yazılarda gerekçelerinden birisi olarak “merkez nahiyeye ve mülhakatı karyemizde Uşak kasabasınca nesc ve imal olunan kalıçe malzemesinden ma’dud eriş ve arguç gibi vesâit-i ibtidâiye Uşak’ta satılmakta” şeklinde ortak bir açıklama getirmişlerdir³.

Cumhuriyet’in ilk yıllarında Uşak’ta halıcılık tekrar canlandırılmaya çalışıldı. Bu yıllarda halkın en önemli geçim kaynakları arasında olduğu halde, yörede halıcılık bir türlü eski canlılığına kavuşturulamadı. 1923-1933 yıllarında, takriben 93.000 nüfuslu olan Uşak’ta 1.500 halı tezgahında 4.000 civarında kadın işçi çalışmaktadır⁴. Bu rakamları, yukarıda vermiş olduğumuz XX. yüzyıl başlarındaki sayılarla karşılaştırdığımızda, bu açıkça ortaya çıkmaktadır.

¹ BOA, Dahiliye Muhâberât-ı Umumiye (DH.MUI), 69-3/9.

² Tutsak, Sadiye, **Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Uşak** (1923-1933), İzmir, 1998, s.121.

³ BOA, Dahiliye İrâde-yi Umûmiye (DH.İ.UM) E.8/53.

⁴ Uşak Ticaret ve Sanayi Odası, **1923-1933 10 Cumhuriyet Senesinde Uşak**, İzmir 1933, s.1-2.

B. Tarak İsyanı

Uşak halkının birçoğu dokunacak olan halıların ipliklerini ellerinde hazırladı¹. Çıkrikla ya da elde kirman ile eğrilen ipliklerde yumrular oluyordu². XIX. yüzyılın son çeyreğinde Uşak kasabasının bazı yerlerinde yün iplik imalatı için fabrikalar açıldı. Uşak'ın ünlü tüccarlarından Tiritzade Mehmet Paşa, Hamzazade Hacı Hüseyin, Hacı Gedikzade ve Hacı Mustafa Efendiler bir yandan halı ipliği, bir yandan da şayak dokumak üzere 1898 yılında bir fabrika kurdular. Arkasından Yılcıncızedeler ve 1902'de Bacakzadeler birer iplik fabrikası tesis ettiler³. 1905 yılında ise Bıçakcızade Biraderler ve Mehmet Zeki Kumpanyası açıldı⁴.

İplik fabrikalarının tesisleriyle ip, eriş (arış), argaş gibi şeyler daha temiz ve düzgün yapıldı. Halı ipi yapan köylüler, eriş yapan yörükler, argaş yapan Gedizliler sızlanmaya başladı. Fabrikaların kazançlarını çekemeyen 29 kadar kasaba eşrafı el altından halkı kıskırtıyordu. Fabrikaların kapatılması için de şikayetlerde bulunuyorlardı. Hükümet, iplik fabrikalarını kapatmadığından halkın galeyanı artıyordu⁵. İplik imal eden Uşaklılar, fabrikaların üretiminden dolayı ekonomik bakımdan zarara uğramışlardı. Bu sebepten dolayı fabrikaların kapatılmasını istiyorlardı. İlk önce halk, mahalle aralarında bazı fevri davranışlarda bulundu. Sonradan bazı insanlar toplanarak 1907 yılında bir Cuma günü fabrikalara saldırdılar⁶. Yaklaşık

¹ BOA, DH.MUİ, 66-2/1.

² Atalay, *a.g.e.*, s.46-47.

³ BOA, DH.MUİ 66-2/1; Hasan Hulki, **Türkiye Salnamesi, 1927**, İstanbul, 1927, s.1927, s.757; Gündüz Ökçün, **Osmanlı Sanayii, 1913-1915 İstatistikleri**, İstanbul, 1984, s.130.

⁴ Ökçün, *a.g.e.*, s.130.

⁵ Atalay, *a.g.e.*, s.47; Bu sıralarda Acemoğlu Hafız Bey, Buğdaylı Hoca Mehmet Efendi ile Tiritoğlu Mehmet Paşa arasında bir çekişme vardı. Acemoğlu Hafız Bey Uşak'ta nüfuzlu bir insandı. Eski nüfuzunu yaşatmak istiyordu. Tiritzade Mehmet Paşa'nın fabrikadan dolayı birden bire zenginleşmesi ve II. Abdülhamit'in rütbelere ve nişanlar alması Acemoğlu'nun O'nu kıskanmasına vesile oldu. Önceden fakir bir aileden olan Mehmet Paşa, halı, boya, fabrika işlerinden çok para kazandı. Paşa'nın kasaba, vilayette ve İstanbul'da gücü günden güne artıyordu. Kendi menfaatlerini tehlikeye sokan bu durumdan dolayı Hoca Mehmet Efendi ile Hafız Bey, Mehmet Paşa'nın nüfuzunu kırmaya çalışıyorlardı. Bu çekişmeden vilayette İstanbul'da bıkmaya başladı. Bu kişiler el altından fabrikaların kapatılması için propaganda yapıyorlardı. Bkz: Atalay, *a.g.e.*, s.47. Bu propagandaların Uşak'ta tarak isyanının çıkmasında muhtemelen etkili olmuştur.

⁶ BOA, DH.MUİ, 66-2/1.

1500 kadar kişi günlerce yağmalama ve protesto gösterileri yaptılar. Bu harekette, Uşak'ın tanınmış simalarından birisi olan İbrahim (Tahtakılıç) / Dalkılıç) aktif olarak yer almıştır¹. Geniş bir isyan hareketi olarak görülen bu saldırıda Uşak'ta iplik fabrikaları kullanılmaz hale geldi. Uşak şehir halkı yanısıra, Akse, Kılcan, Mende, Kuyucak, Bölme gibi yakın köylerden insanların ellerinde kirman ve çıkırıla isyana katılması, bu hareketin daha önceden planlandığının bir belirtisidir. Uşak'ta yün ve yapağıdan halı ipliği imal eden fabrikalara "tarak" deniliyordu. Bundan dolayı bu hareket "tarak yağması" veya "tarak isyanı" adıyla anılmaktadır².

Tarak isyanından sonra Şura-yı Devlet İstinaf Mahkemesi Reisi Derviş Bey, Padişah irâdesiyle Uşak'a gelmek üzere görevlendirildi. Uşak Kaymakamı İshak Tevfik Efendi merkezden gelen mektuba istinaden fabrikaların zarar ve ziyanları, ayrıca yapılan zulümleri açıklayan bir yazıyı Cami-yi Kebir duvarına astırdı³. Tarak isyanının etraflıca incelenmesi ve bu isyana önayak olanlar hakkında gerekli muamelenin yapılması için kaza kaymakamı İshak Tevfik Efendi'ye işten el çektilirdi. Fakat halk, 1908 yılı Mart ayı başlarında toplanarak kaymakamın görevine iade edilmesini ve tarak isyanından sonra tutuklanan 14 kişinin tahliyesini istedi. Sonra halk herhangi bir olaya sebebiyet vermeden dağıldı⁴. Bu hadise etkili olmuş olacak ki, İshak Tevfik Efendi daha sonraki tarihlerde Uşak Kaymakamlığı görevine geri getirildi⁵. İsyandan sonra yapılan incelemede suçlular ortaya çıkarılamamıştır⁶. Kaza İdare Meclisi azası Bıçakcızade Ali Efendi, bu olay yüzünden zarara uğrayan bir fabrika sahibi olarak fabrikaların tekrar faaliyete geçmesi için kaymakamdan 700 lira talep etti. Tevfik Efendi bu parayı fabrikalara ödemeyi reddetti⁷. Tarak isyanından sonra görevinden alınan Kaymakam Bey, ileride eski vazifesine tekrar iade edilmesine rağmen muhtemelen bu hadiseden dolayı hissi davranarak fabrika sahiplerine maddi yardımda bulunmayı kabul etmemiştir.

¹ Tekeli, İlhan-İlkin, Selim, *Ege'deki Sivil Direnişten Kurtuluş Savaşı'na Geçer-ken Uşak Heyet-i Merkeziyesi ve İbrahim (Tahtakılıç) Bey*, Ankara, 1989, s.366.

² Tutsak, *a.g.e.*, s.123.

³ BOA, DH.MUI, 66-2/1.

⁴ BOA, DH.,MUI 66-2/1; BOA, Y.Mtv, 307/110; İshak Tevfik Efendi, 1908 yılı Haziran ayı başlarında Trablusgarp'ın Aclun kazasına tayin edildi. Bkz: BOA, Şurayı Devlet (ŞD-MLK) 1346.Ra.6.

⁵ BOA, Y.Mtv, 308/85.

⁶ Atalay, *a.g.e.*, s.47.

⁷ BOA, Y.Mtv, 308/85.

C. Tarak İsyanından Sonra İplik Fabrikalarının Durumu

Uşak'ta sosyal ve ekonomik bir patlamanın sonucunda ortaya çıkan tarak isyanının ardından iplik fabrikaları yaralarını kısa zamanda sardı. 1913-1915 Osmanlı Sancak İstatistiklerinde "Yün iplik imalâtı ve yün dokumacılığı" sahasında ülkede on iki fabrika vardı. Fabrikaların üç tanesi Uşak'ta mevcuttu. Bunlar; Bıçakçızade Biraderler ve Mehmet Zeki Kumpanyası İplik Fabrikası, Hamzazadeler ve Şürekası İplik ve Şayak¹ Fabrikasıdır. Bu yıllarda Osmanlı ülkesinde yün iplik imalâtı ve yün dokumacılık fabrikalarının % 3'ü Uşak'ta, % 2'si İstanbul'da, birer tane İzmit, Karamürsel, Bandırma ve Bursa'da bulunmaktadır².

Haliciliğin tarihi gelişim çizgisine bağlı olarak Uşak'ta tesis edilen iplik fabrikaları tarak isyanı, I. Dünya Savaşı ve Milli Mücadele yıllarına rağmen ayakta kalmayı başarabilmiştir. Haliciliğin oldukça fazla cılızlaştığı bu yıllardan sonra Uşak'taki iplik fabrikaları, özellikle Cumhuriyet devrinde kabuk değiştirdi. Cumhuriyet öncesinde halı ipliği imal eden bu fabrikalar, yeni dönemde eski işlevi yanında dokumacılığın diğer sahalarına (kazmir, şayak, kumaş) yöneldiler. Bunun için yurt dışından makinalar getirtildi³. Cumhuriyet'in ilk on yılında buradaki mensucat fabrikalarının sayısı beşe yükseldi⁴. Ayrıca Karahallı nahiyesinde beş yüze yakın el dokuma tezgahı tesis edildi⁵. Cumhuriyet Türkiye'sinde iplik fabrikaları devletin vermiş

¹ Ökçün, *a.g.e.*, s.130. Bu eserde bahsedilen fabrikanın 1910 yılında kurulduğu açıklanmaktadır. Bu fabrika binası inşaatı daha 1901 yılında Hamzazade Hüseyin Efendi'nin sorumluluğu altındadır. Fabrika alınması gereken alet ve edevatın gümrük resminden muaf tutulması için 1901 ve 1907 yıllarında tespit edebildiğimiz iki teşebbüs vardır. Muhtemelen fabrikanın faaliyete geçmesi 1910 yılında olmuştur. Bkz: BOA, İrâde(İ) Rüsûmât 6/Ra 1319; BOA, İ.Rüsûmât 11/L.1315.

² Uşak Kasabası civarında Bahçelerarası mahallesinde Bıçakçızade Ali Efendi'nin bir yapıtı ve şayak fabrikası tesis etmesi için 1901 yılı Temmuz ayında izin verildi. Bkz. *Ahenk*, 21 Mayıs 1901; *Ahenk*, 15 Temmuz 1901. Bu fabrikanın inşası tamamlandıktan sonra gerekli alet ve edevat temininde azami ölçüde gümrük resminden istisna tutulmuştur. 3 Ocak 1907 tarihinde fabrikanın açılışı için ruhsat verildi. Bkz: BOA, İ.Rüsûmât 12/L 1325; Ökçün, *a.g.e.*, s.130'da bu fabrikanın 1910 yılında kurulduğu beyan edilmektedir. Bunun fabrikanın üretime geçiş tarihi olması muhtemeldir.

³ Ticaret ve Sanayi Odası, *a.g.e.*, s.2.

⁴ Halil Kadri, **Kütahya'da Cumhuriyet'in On Yılı**, Kütahya, 1933, s.8, Bu fabrikalar; 1. Şayak Fabrikası, 2. Yılcıoğulları İplik Fabrikası, 3. Bacakoğulları İplik Fabrikası, 4. Alaşehiroğlu İplik Fabrikası, 5. Avganlıoğlu İplik Fabrikası'dır.

⁵ Ticaret ve Sanayi Odası, *a.g.e.*, s.14.

olduğu destekle, yeni bir yol çizerek zaman içinde Türk dokumacılığında kendine önemli bir yer edinmiştir.

Sonuç

Halicilik, tarihi süreç içinde Uşak için önemli olmuştur. Ancak halıcılığın yan iş kolu olan el ile iplik dokumacılığının XIX. yüzyıl sonları ile XX. yüzyıl başlarında fabrikalarda başlanmasıyla Uşak'ta bir değişim sancısı yaşanmış ve bu da beraberinde tarak isyanını getirmiştir. Bu hadise iplik fabrikalarının gelişimini engelleyememiş, aksine isyandan sonra, özellikle de Cumhuriyet döneminde bu fabrikalarda ipliğin yanısıra diğer dokuma mamülleri üretilmeye başlanmıştır. Cumhuriyet Türkiyesinde Uşak'ta halıcılık canlanamazken, devletin vermiş olduğu destekle iplik fabrikaları, kendilerine yeni bir yol çizerek Türk dokumacılığında önemli bir yer edinmiştir.

